

Tomasz Różański

ORCID: 0000-0003-3396-0916

Anna Wach, Joanna Furmańczyk (red.) (2024). *Drogowskazy studiowania. Podręcznik umiejętności akademickich*

Wydawnictwo Naukowe PWN, ss. 208

Problematyka studiowania w szkole wyższej od wielu lat jest przedmiotem zainteresowania uczonych w Polsce (zob. m.in.: Ciechanowska, 2012; Czerepaniak-Walczak, 2006; Depta i in., 2001; Karpińska i Wróblewska, 2018; Krajewski, 1987; Okoń, 1973). Studiowanie stanowi proces, na który składają się rozmaite działania wymagające „dużego zaangażowania, samodzielności i sprawności intelektualnych na wysokim poziomie” (Wróblewska, 2020, s. 27). Według Józefa Pólturzyckiego (2006) studiowanie – rozumiane jako samodzielne zdobywanie wiedzy w ramach zajęć, które organizowane są przez szkołę wyższą – wiąże się z koniecznością:

opanowania i wykorzystania trzech rodzajów podstawowych umiejętności:

1. organizowania własnej pracy w odpowiednim czasie, miejscu i z niezbędnym wyposażeniem w materiały do studiowania;
2. korzystania z form i źródeł przekazu wiedzy;
3. spożytkowania zdobytych informacji i wyćwiczonych sprawności (Pólturzycki, 2006, s. 243–244).

W obszar rozpatrywanej tutaj problematyki wpisuje się praca pod redakcją Anny Wach i Joanny Furmańczyk zatytułowana *Drogowskazy studiowania. Podręcznik umiejętności akademickich*. Została ona opublikowana w 2024 roku nakładem Wydawnictwa Naukowego PWN. Książka składa się ze wstępu i pięciu rozdziałów. Zawiera również bibliografie (sporządzone oddzielnie do każdego

z rozdziałów), indeks rzeczowy (przygotowany przez Joannę Marek-Banach) oraz informacje o autorach.

We *Wstępie* podano, że: „Celem podręcznika jest nie tylko ukształtowanie wiedzy i rozwinięcie umiejętności skutecznego studiowania, ale przede wszystkim rozwój świadomości [...] na temat własnych procesów uczenia się, komunikowania i współpracy w grupie” (s. VIII). Istotnym celem książki – jak dodają Wach i Furmańczyk – „jest [to – przyp. aut.], aby studenci poznali zarówno swoje mocne strony, jak i słabości, oraz by potrafili budować swoją karierę studencką, opartą na w miarę możliwości wszystkich dostępnych zasobach, w sposób świadomy i odpowiedzialny” (s. VIII).

Nie jesteś sam, czyli dlaczego warto i jak uczyć się w grupie to tytuł rozdziału pierwszego (s. 1–28), który został opracowany przez Annę Wach, Joannę Furmańczyk i Adama Metelskiego. Punktem wyjścia do podjętych w nim rozważań było przede wszystkim określenie pojęć *grupa społeczna* oraz *zespół* (jako pewien rodzaj grupy). Następnie wskazano na rolę grup społecznych w procesie uczenia się, po czym w sposób zrozumiały omówiono zasady dynamiki grupowej oraz fazy rozwoju grupy. Rozdział zamyka część dotycząca ról zespołowych, w której szczególną uwagę zwrócono na kwestię właściwego doboru członków do zespołu.

Kolejny rozdział (s. 29–75), autorstwa Anny Wach i Adama Metelskiego, zatytułowano *Studiowanie w dobrym stylu, czyli o różnicach indywidualnych w uczeniu się*. Autorzy – odnosząc się do trafnie dobranej literatury przedmiotu – zaczęli od krótkiego omówienia kompetencji, jakie są niezbędne w procesie studiowania. W dalszej kolejności poruszyli problematykę procesu uczenia się oraz scharakteryzowali style uczenia się. Nie pominęli również tak istotnych zagadnień, jak m.in. rola cech osobowości w procesie nabywania wiedzy i umiejętności czy strategię zapamiętywania.

Sz szczególnie interesujący jest rozdział trzeci (s. 77–107) pt. *Pokonać prokrastynację, czyli po co studiować i jak zapanować nad czasem?*, przygotowany przez Joannę Furmańczyk, Annę Wach i Jerzego Kaźmierczyka. Otwiera go zwięzła charakterystyka szkoły wyższej jako miejsca zdobywania wiedzy i umiejętności. W dużej mierze skupiono się na opisanu zasadniczych różnic, jakie występują między uczelnią wyższą a szkołą średnią. W następnej kolejności wskazano na cele studiowania, po czym podjęto kluczowe kwestie dotyczące motywacji do nauki. Ważnym dopełnieniem omawianego rozdziału jest część poruszająca problem zarządzania sobą w czasie. Jak podkreślili autorzy: „Czas jest jednym z najcenniejszych zasobów, jakimi dysponujemy. W związku z tym racjonalne gospodarowanie nim przyczynia się do zwiększenia naszej efektywności. Zarządzanie sobą w czasie nie powinno opierać się na intuicji, chwilowych kapryśkach czy zrywach” (s. 104). Niezbędne jest za to określanie priorytetów oraz właściwe planowanie działań.

Pomocne mogą okazać się w tym przypadku różne metody i techniki organizacji pracy (s. IX, 101–104).

Rozdział czwarty (s. 109–152), opracowany przez Olenę Shelest-Szumilas, Krzysztofa Szwarca i Jerzego Kaźmierczyka, został poświęcony problematyce nauki czytania oraz przygotowywania tekstów naukowych. Autorzy zaczęli od omówienia sposobów skutecznego czytania tekstów naukowych. Następnie m.in. wyszczególnili cechy charakterystyczne dla tego rodzaju tekstów, zwrócili uwagę na źródła informacji naukowej, a także – w sposób czytelny, ale nieco skrótowy – przedstawili zasady przygotowywania tekstów o charakterze naukowym (zob. Duraj-Nowakowa, 2019). Rozdział zamyka część poświęcona elektronicznym narzędziom, jakie służą sporządzaniu przypisów oraz bibliografii.

Rozdział piąty i zarazem ostatni (s. 153–189), autorstwa Joanny Furmańczyk, Oleny Shelest-Szumilas i Jerzego Kaźmierczyka, dotyczy zagadnienia wystąpień publicznych. Czytelnik znajdzie w nim wiele przydatnych informacji odnoszących się przede wszystkim do zasad przygotowywania wystąpienia publicznego, reguł wykonywania prezentacji multimedialnych oraz sposobów radzenia sobie ze stresem w trakcie przemówień i egzaminów.

Zasadniczym mankamentem recenzowanej książki jest brak części końcowej, w której warto byłoby podsumować najważniejsze zagadnienia poruszone w poszczególnych rozdziałach, a także przedstawić ogólne refleksje dotyczące przedmiotu opracowania.

Pracę pod redakcją Anny Wach i Joanny Furmańczyk, pomimo pewnych niedoskonałości, należy ocenić wysoko. Stanowi ona bowiem pomysłowo zaprojektowany i starannie przygotowany podręcznik podstawowych umiejętności współczesnego studenta. Publikacja ma przejrzysty układ. W przeważającej części napisana jest przystępnym językiem. Jej lekturę ułatwiają bibliografie, ryciny, tabele oraz indeks rzeczowy. Należy zaznaczyć, że książka zawiera wiele cennych uwag, ciekawostek, rekomendacji filmowych i publikacyjnych, a także zadań do wykonania, co niewątpliwie podnosi jej wartość i atrakcyjność jako podręcznika akademickiego. Warto polecić ją – jak czynią to zresztą Wach i Furmańczyk (s. X) – studentom, nauczycielom (nie tylko szkół wyższych), edukatorom oraz trenerom.

Bibliografia

- Ciechanowska D. (red.) (2012). *Studiowanie w meandrach życiowych wyborów*. Szczecin: volumina.pl Daniel Krzanowski.
- Czerepaniak-Walczak M. (2006). *Uczenie się czy studiowanie? Niektóre aspekty procesu bolońskiego*. W: K.W. Jaskot (red.), *Wprowadzenie do pedagogiki szkoły wyższej* (s. 414–421). Szczecin: Oficyna IN PLUS.

- Depta H., Górska R., Półturzycki J. i in. (2001). Wybór studiów a kultura studiowania w okresie transformacji. W: W. Gieseke i J. Półturzycki (red.), *Kultura studiowania w okresie transformacji. Studium porównawcze* (s. 13–66). Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.
- Duraj-Nowakowa K. (2019). *Pisarstwo naukowe studentów*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum w Krakowie.
- Karpińska A. i Wróblewska W. (2018). Proces studiowania znaczącym komponentem jakości kształcenia w szkole wyższej. *Pedagogika Szkoły Wyższej*, 2(24), 105–115. <https://doi.org/10.18276/psw.2018.2-10>
- Krajewski E.T. (1987). Studiowanie i jego odzwierciedlenie w pracach kontrolnych i masterskich. W: W. Siwiński (red.), *Wybrane zagadnienia dydaktyki szkoły wyższej (Studia i rozprawy do pedagogizacji nauczycieli akademickich)* (s. 68–121). Poznań: Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu.
- Okój W. (1973). *Elementy dydaktyki szkoły wyższej*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Półturzycki J. (2006). Samokształcenie jako strategia edukacyjna w szkole wyższej. W: K.W. Jaskot (red.), *Wprowadzenie do pedagogiki szkoły wyższej* (s. 232–256). Szczecin: Oficyna IN PLUS.
- Wach A. i Furmańczyk J. (red.) (2024). *Drogowskazy studiowania. Podręcznik umiejętności akademickich*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN. <https://doi.org/10.53271/2024.044>
- Wróblewska W. (2020). Z badań nad procesem studiowania – analiza portfolio. *e-mentor*, 5(87), 27–33. <https://doi.org/10.15219/em87.1490>